

22 Νοεμβρίου 1991

[Α. ΛΟΙΖΟΥ, ΠΡ., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΠΙΚΗΣ, ΚΟΥΡ-
ΡΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Χ' ΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡ-
ΤΕΜΙΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Διοτέες]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 140 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αιτητής,

ν.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Αναφορά Αρ. 1/91).

-
- 5 Ο Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθε-
ρία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων
(Τροποποιητικός) Νόμος του 1991 — Άρθρο 2(α) — Άρση του πε-
ριορισμού του άρθρου 5(2) του τροποποιούμενου νόμου — Η
άρση αυτού του περιορισμού θέτει σε ίση μοίρα όλους τους ημι-
κρατικούς υπαλλήλους, ασχέτως ιεραρχικής βαθμίδας — Πρόκει-
ται για αναγνώριση του συνταγματικά (άρθρο 21.2) κατοχυρωμέ-
νου δικαιώματος του συνεταιριζέσθαι — Η διάταξη δεν είναι
ασύμφωνη με το άρθρο 21.2 του Συντάγματος.
- 10 Ο Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθε-
ρία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων)
(Τροποποιητικός) Νόμος του 1991 — Δεν βρίσκεται σε αντίθεση
15 ούτε και είναι ασύμφωνος προς το άρθρο 28 του Συντάγματος —
Αν προκάνψει ζήτημα παραβίασης των διατάξεων του άρθρου 28
του Συντάγματος, τούτο δεν θα οφείλεται στις διατάξεις του
Νόμου αλλά στην παράβασή τους.
- 20 Συνταγματικό Δίκαιο — Η κρίση περί της συνταγματικότητας ή μη
των διατάξεων νόμου — Βασίζεται στο περιεχόμενο του νόμου σε
συνάρτηση με το άρθρο του Συντάγματος σχετικά με το οποίο προ-
βάλλεται ο ισχυρισμός περί αντισυνταγματικότητας — Η παράβα-
ση και η μεροληπτική άσκηση καθηκόντων εκ μέρους ατόμων δεν
μπορεί να λαμβάνεται υπόψη σαν στοιχείο κήρυξης ενός νόμου ως
αντισυνταγματικού — Η περίπτωση του περί Νομικών Προσώπων
25 Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και
Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικού) Νόμου του
1991.

Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα — Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι — Η άσκηση του από ημικρατικούς υπαλλήλους — Το σκεπτικό της απόφασης επί των Α.Ε. 1163, 1178, 1179 (Π.Ι.Κ. ν. Καρα-υώργη) δεν την αποκλείει ούτε σκοπεί να την αποκλείσει.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζήτησε, με την Αναφορά αυτή, από το Ανώτατο Δικαστήριο Γνωμάτευση κατά πόσο το άρθρο 2 (α) του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικού) Νόμου του 1991 ευρισκόταν σε αντίθεση και ήταν ασύμφωνο προς τις διατάξεις των άρθρων 21.2, 28, 35, 46, 54, 58, 61 και 179 του Συντάγματος.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, κρίνοντας ότι ο επίδικος νόμος είναι συνταγματικός, αποφάσισε ότι:

1. Ο επίδικος Νόμος ο οποίος με το άρθρο 2(α) αίρει τον περιορισμό ο οποίος υπάρχει στο άρθρο 5(2) του Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) Νόμου του 1990, να είναι απλό μέλος πολιτικού κόμματος της εκλογής του για τους κατέχοντας θέση που έχει μισθοδοτική κλίμακα Α.13 και άνω, δεν είναι ασύμφωνος προς το άρθρο 21.2 του Συντάγματος γιατί ούτε συνεπάγεται οποιοδήποτε εξαναγκασμό ημικρατικών υπαλλήλων να προσχωρήσουν ή να συνεχίσουν να μετέχουν σε πολιτικά κόμματα των οποίων οι προϊστάμενοι είναι μέλη, έστω και αν τυγχάνει οι προϊστάμενοί τους να είναι κάτοχοι θέσεων με μισθοδοτικές κλίμακες Α.13 και άνω.

Στην πραγματικότητα η άρση αυτού του περιορισμού που υπάρχει στις προαναφερθείσες διατάξεις του Νόμου θέτει σε ίση μοίρα όλους τους ημικρατικούς υπαλλήλους, ασχέτως ιεραρχικής βαθμίδας. Η υπό κρίση διάταξη αναγνωρίζει και στην τάξη αυτή των υπαλλήλων το συνταγματικό δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο οποίο σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 21.2, κανένας άλλος περιορισμός δεν επιβάλλεται στην άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός από αυτούς που καθορίζονται με νόμο και που είναι απόλυτα αναγκαίοι μόνο προς το συμφέρον της ασφάλειας της δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξεως, ή της δημόσιας υγείας, ή των δημοσίων ηθών, ή της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των εγγυημένων από το Σύνταγμα.

2. Ο επίδικος Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση ούτε και είναι ασύμφωνος προς το άρθρο 28 του Συντάγματος, γιατί ο Νόμος από μόνος του δεν δημιουργεί προϋποθέσεις για άμεση ή έμμεση δυσμενή διάκριση σε βάρος των ημικρατικών υπαλλήλων, που δεν ανήκουν σε πολιτικά κόμματα των οποίων οι προϊστάμενοι είναι μέλη. Η πολιτική ουδετερότητα των ημικρατικών υπαλλήλων στην άσκηση των καθηκόντων των διασφαλίζεται με τους περιορισμούς που τίθενται στα υπόλοιπα εδάφια του άρθρου του Νόμου. Αν

5 προκίνηει ζήτημα παραβίασης των διατάξεων του άρθρου 28 του Συντάγματος, τούτο δεν θα οφείλεται στις διατάξεις του επίδικου Νόμου, αλλά στην παράβαση των προνοιών των υπόλοιπων εδαφίων του άρθρου 5 του Νόμου και στην εσφαλμένη ή μεροληπτική εκτέλεση του καθήκοντος από ημικρατικό υπάλληλο.

10 3. Η συνταγματικότητα ενός νόμου κρίνεται με βάση το περιεχόμενό του σε συνάρτηση με το άρθρο του Συντάγματος σχετικά με το οποίο προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι βρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος, η δε δυνατόν συμπεριφορά ενός ατόμου κατά
15 τρόπο αντίθετο προς την πιστή και νόμιμη εκπλήρωση των καθηκόντων του και η δυνατόν μεροληπτική άσκηση των καθηκόντων του δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη σαν στοιχείο που οδηγεί στην κήρυξη ενός νόμου ως αντισυνταγματικού, που στην προκειμένη περίπτωση αίρει τον περιορισμό που τέθηκε στην άσκηση ενός καθαρά διατυπωμένου συνταγματικού δικαιώματος.

20 Ούτε και μπορεί να θεωρηθεί ότι η άρση του περιορισμού εγγραφής ενός ημικρατικού υπαλλήλου ως απλού μέλους πολιτικού κόμματος, καθιστά τον επίδικο Νόμο αντίθετο και ασύμφωνο προς τα άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος, γιατί δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε τυχόν εναντιούμενα, λόγω κομματικής τοποθέτησης, διευθυντικά στελέχη των ημικρατικών οργανισμών
25 άμεσα ή έμμεσα να παρεμποδίζουν την αποτελεσματική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων των Υπουργών ως μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, μέσω του οποίου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διασφαλίζει την Εκτελεστική Εξουσία, ή την άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του Υπουργικού Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 54.

30 Ο επίδικος Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση και ούτε είναι ασύμφωνος προς την αρχή του διαχωρισμού των εξουσιών που διέπει το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, γιατί από μόνος του δεν συνεπάγεται επέμβαση στην άσκηση αποκλειστικών εξουσιών και αρμοδιοτήτων της εκτελεστικής εξουσίας καθ' υπέρβαση των εξουσιών της Βουλής όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 61 του Συντάγματος.

35 Η Βουλή των Αντιπροσώπων νομοθέτησε την επίδικη διάταξη ενεργώντας μέσα στα πλαίσια της αρμοδιότητάς της που της παρέχεται με το άρθρο 61 του Συντάγματος και προς συμμόρφωση στη συνταγματική επιταγή του άρθρου 35, σύμφωνα με το οποίο οι αρχές και εξουσίες της δημοκρατίας υποχρεούνται να διασφαλίζουν μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων τους την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους II του Συντάγματος που
40 αναφέρεται στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες των ατόμων.

4. Η απόφαση του Δικαστηρίου στις Αναθεωρητικές Εφέσεις Αρ. 1163, 1178, 1179, ΠΚ ν. Καραγιώργη (1991) 3 Α.Α.Δ. 159, δεν αποκλείει με οποιοδήποτε τρόπο ή σκοπούσε να αποκλείσει την

άσκηση από ημικρατικούς υπαλλήλους του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι. Η απόφαση διαπίστωσε νομολογιακά, στην περίπτωση εκείνη, ταύτιση μεταξύ των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή αφενός, και της Βουλής ως νομοθετικού σώματος αφετέρου. Γι αυτό και οι επίδικες διατάξεις του Νόμου, που ήταν αντικείμενο συζήτησης κηρύχθηκαν ως αντισυνταγματικές, γιατί παραβίαζαν την αρχή της διάκρισης των εξουσιών.

5

Τέσσερα όμως μέλη του Δικαστηρίου εξέδωσαν χωριστή διάφορο απόφαση και έκριναν τον επίδικο νόμο αντισυνταγματικό ως αντίθετο στις διατάξεις του άρθρου 28 του Συντάγματος και στην συνταγματική αρχή της διάκρισης της πολιτικής εξουσίας από την διοικητική λειτουργία.

10

Επίδικος νόμος κρίνεται συνταγματικός κατά πλειοψηφία.

Αναφερόμενη υπόθεση:

15

P.I.K. v. Καραγιώργη (1991) 3 Α.Α.Δ. 159.

Αναφορά.

Αναφορά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Ανώτατο Δικαστήριο για γνωμάτευση κατά πόσο το άρθρο 2 (α) του "Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικού) Νόμου του 1991" ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνο προς τις διατάξεις των άρθρων 21.2, 28, 35, 46, 54, 58, 61 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

20

25

Μ. Τριανταφυλλίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Λ. Λουκαΐδης, Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Ε. Ρωσσίδου-Παπακυριακού (Κα.) και Μ. Τσαγγαρίδης, Δικηγόροι της Δημοκρατίας, για τον αιτητή.

30

Μ. Χριστοφίδης, για την καθ' ης η αίτηση.

Cur. adv. vult.

Α. ΛΟΙΖΟΥ Πρ. ανάγνωσε την απόφαση του Δικαστηρίου. Στις 7 Μαρτίου 1991, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

35

καταχώρησε στο Ανώτατο Δικαστήριο, δυνάμει του Άρθρου 140 του Συντάγματος, Αναφορά για Γνωμάτευση κατά πόσο το άρθρο 2(α) του Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης

5 Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικού) Νόμου του 1991 ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνο προς τις διατάξεις των Άρθρων 21.2, 28, 35, 46, 54, 58, 61 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

10 Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών κατέθεσε πρόταση Νόμου τιτλοφορούμενη ως "Ο Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα (Τροποποιητικός) Νόμος του 1991". Με την πρόταση αυτή σκοπείται η

15 τροποποίηση του άρθρου 5(α) του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) Νόμου του 1990 (Νόμος Αρ. 155 του 1990), έτσι που να μην υπάρχουν οποιοδήποτε περιορισμοί λόγω μισθοδοτικής κλίμακας στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των υπαλλήλων των ημικρατικών οργανισμών και ειδικότερα αυτών που κατέχουν ανώτερη θέση με κλίμακα Α13 και άνω. Το άρθρο 5 του πιο πάνω νόμου σε όση έκταση

20 είναι σχετικό προβλέπει:

25 "5(1) Ανεξάρτητα από οποιαδήποτε διάταξη στους οικείους νόμους ή σε Κανονισμούς που έγιναν με βάση αυτούς και τηρουμένων των διατάξεων του Νόμου αυτού, κάθε υπάλληλος δικαιούται να εκφράζει ελεύθερα τα πολιτικά του φρονήματα και τις πολιτικές απόψεις και πεποιθήσεις του, είτε δημόσια είτε κατ' ιδίαν, όχι όμως κατά τη διάρκεια των ωρών εργασίας του.

30

(2) Επιτρέπεται σε υπάλληλο να είναι απλό μέλος πολιτικού κόμματος της εκλογής του, νοουμένου ότι δεν κατέχει θέση που έχει μισθοδοτική κλίμακα τουλάχιστον Α13 ή την αντίστοιχή της στο μέλλον.

35

(3) Κάθε υπάλληλος δικαιούται να παρευρίσκεται σε

πολιτικές συγκεντρώσεις ή άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις.

(4) Απαγορεύεται σε υπάλληλο να αναμειγνύεται στην οργάνωση συγκεντρώσεων ή άλλων εκδηλώσεων κομματικού χαρακτήρα ή που αποβλέπουν στην προώθηση των πολιτικών επιδιώξεων οποιουδήποτε προσώπου ή κόμματος ή να εκφωνεί λόγους σ' αυτές. 5

(5) Απαγορεύεται σε υπάλληλο όπως, χρησιμοποιώντας τη θέση του ή ασκώντας την επιρροή του, προβαίνει σε οποιεσδήποτε ενέργειες που αποσκοπούν στην προσχώρηση οποιουδήποτε προσώπου σε πολιτικό κόμμα ή οργάνωση κομματικού χαρακτήρα ή στον επηρεασμό οποιουδήποτε προσώπου υπέρ πολιτικού κόμματος ή πολιτικού προσώπου.....". 10

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή αφού μελέτησε την πιο πάνω Πρόταση Νόμου αποφάσισε να εισηγηθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων τη ψήφιση της σε Νόμο. 15

Η Βουλή των Αντιπροσώπων, βάσει της πιο πάνω Πρότασης Νόμου, ψήφισε στις 24 Ιανουαρίου 1991, τον επίδικο "Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικό) Νόμο του 1991". (Το κείμενο του Νόμου σε όση έκταση είναι σχετικό επισυνάπτεται.) 20

Η Βουλή των Αντιπροσώπων κοινοποίησε το Νόμο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για έκδοση, σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος. 25

Στις 5 Φεβρουαρίου 1991 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέπεμψε τον εν λόγω Νόμο στη Βουλή των Αντιπροσώπων για επανεξέταση, δυνάμει του Άρθρου 51.1 του Συντάγματος. 30

Στις 14 και 15 Φεβρουαρίου 1991 η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών επανεξέτασε τον Νόμο αυτό ενόψει

της Αναπομπής.

5 Στις 21 Φεβρουαρίου 1991 η Βουλή των Αντιπροσώπων επανεξέτασε τον πιο πάνω Νόμο και αποφάσισε να εμμένει στην απόφασή της για τη ψήφισή του και ταυτόχρονα τον τροποποίησε μετατρέποντας το άρθρο 2 του Νόμου σε άρθρο 2(α) και προσθέτοντας ένα νέο εδάφιο (β) στο άρθρο 2 του Νόμου, το οποίο εδάφιο (β) δεν είναι υπό εξέταση στην υπόθεση αυτή.

10 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ύστερα από συμβουλή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, αποφάσισε να καταχωρήσει την παρούσα Αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο, δυνάμει του Άρθρου 140 του Συντάγματος, σχετικά με το άρθρο 2(α) του Νόμου και να αναπέμψει στη Βουλή των Αντιπροσώπων, δυνάμει του Άρθρου 51.1 του
15 Συντάγματος, για επανεξέταση το άρθρο 2(β) του Νόμου.

20 Το Ανώτατο Δικαστήριο άκουσε τις απόψεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, σύμφωνα με το Άρθρο 140.2 του Συντάγματος. Το Ανώτατο Δικαστήριο ερεύνησε το θέμα που τέθηκε υπό την κρίση του και η Γνωμάτευση της πλειοψηφίας των μελών του, Α. Ν. Λοΐζου, Δ. Δημητριάδη, Δ. Στυλιανίδη, Χρ. Χ"Τσαγγάρη, Ι. Πογιατζή, Χρ. Αρτεμίδα, Π. Αρτέμη και Ι. Κωνσταντινίδη, είναι η ακόλουθη.

25 Ο επίδικος Νόμος ο οποίος με το άρθρο 2(α) αίρει τον περιορισμό ο οποίος υπάρχει στο άρθρο 5(2) του Περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) Νόμου του 1990, να είναι απλό μέλος πολιτικού κόμματος της εκλογής του για τους κατέχοντας θέση
30 που έχει μισθοδοτική κλίμακα Α.13 και άνω, δεν είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 21.2 του Συντάγματος γιατί ούτε συνεπάγεται οποιοδήποτε εξαναγκασμό ημικρατικών υπαλλήλων να προσχωρήσουν ή να συνεχίσουν να μετέχουν σε πολιτικά κόμματα των οποίων οι προϊστάμενοι
35 είναι μέλη, έστω και αν τυγχάνει οι προϊστάμενοί τους να είναι κάτοχοι θέσεων με μισθοδοτικές κλίμακες Α.13 και

άνω.

Στην πραγματικότητα η άρση αυτού του περιορισμού που υπάρχει στις προαναφερθείσες διατάξεις του Νόμου θέτει σε ίση μοίρα όλους τους ημικρατικούς υπαλλήλους, ασχέτως ιεραρχικής βαθμίδας. Η υπό κρίση διάταξη αναγνωρίζει και στην τάξη αυτή των υπαλλήλων το συνταγματικό δικαίωμα του συνεταιριζέσθαι, στο οποίο σύμφωνα με την παράγραφο 3 του Άρθρου 21.2, κανένας άλλος περιορισμός επιβάλλεται στην άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός από αυτούς που καθορίζονται με νόμο και που είναι απόλυτα αναγκαίοι μόνο προς το συμφέρον της ασφάλειας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξεως, ή της δημόσιας υγείας, ή των δημοσίων ηθών, ή της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των εγγυημένων από το Σύνταγμα.

Επιπλέον ο επίδικος Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση ούτε και είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 28 του Συντάγματος, γιατί ο Νόμος από μόνος του δεν δημιουργεί, όπως υπήρξε ισχυρισμός, προϋποθέσεις για άμεση ή έμμεση δυσμενή διάκριση σε βάρος των ημικρατικών υπαλλήλων, που δεν ανήκουν σε πολιτικά κόμματα των οποίων οι προϊστάμενοι είναι μέλη. Η πολιτική ουδετερότητα των ημικρατικών υπαλλήλων στην άσκηση των καθηκόντων των διασφαλίζεται με τους περιορισμούς που τίθενται στα υπόλοιπα εδάφια του άρθρου 5 του Νόμου. Αν προκύψει ζήτημα παραβίασης των διατάξεων του Άρθρου 28 του Συντάγματος, τούτο δεν θα οφείλεται στις διατάξεις του επίδικου Νόμου, αλλά στην παράβαση των προνοιών των υπόλοιπων εδαφίων του άρθρου 5 του Νόμου και στην εσφαλμένη ή μεροληπτική εκτέλεση του καθήκοντος από ημικρατικό υπάλληλο.

Η συνταγματικότητα ενός νόμου κρίνεται με βάση το περιεχόμενό του σε συνάρτηση με το Άρθρο του Συντάγματος σχετικά με το οποίο προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι βρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος, η δε δυνατόν συμπεριφορά ενός ατόμου κατά τρόπο αντίθετο προς την

πιστή και νόμιμη εκπλήρωση των καθηκόντων του και η δυνατόν μεροληπτική άσκηση των καθηκόντων του δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη σαν στοιχείο που οδηγεί στην κήρυξη ενός νόμου ως αντισυνταγματικού, που στην προκειμένη περίπτωση αίρει τον περιορισμό που τέθηκε στην άσκηση ενός καθαρά διατυπωμένου συνταγματικού δικαιώματος.

5 Ούτε και μπορεί να θεωρηθεί ότι η άρση του περιορισμού εγγραφής ενός ημικρατικού υπαλλήλου ως απλού μέλους πολιτικού κόμματος, καθιστά τον επίδικο Νόμο 10 αντίθετο και ασύμφωνο προς τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος, γιατί δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε τυχόν εναντιούμενα, λόγω κομματικής τοποθέτησης, διευθυντικά στελέχη των ημικρατικών οργανισμών άμεσα ή 15 έμμεσα να παρεμποδίζουν την αποτελεσματική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων των Υπουργών ως μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, μέσω του οποίου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διασφαλίζει την Εκτελεστική Εξουσία, ή την άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του Υπουργικού Συμβουλίου δυνάμει του Άρθρου 54.

20 Ο επίδικος Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση και ούτε είναι ασύμφωνος προς την αρχή του διαχωρισμού των εξουσιών που διέπει το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, γιατί από μόνος του δεν συνεπάγεται επέμβαση στην άσκηση αποκλειστικών εξουσιών και αρμοδιοτήτων 25 της εκτελεστικής εξουσίας καθ' υπέρβαση των εξουσιών της Βουλής όπως αυτές καθορίζονται στο Άρθρο 61 του Συντάγματος.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων νομοθέτησε την επίδικη διάταξη ενεργώντας μέσα στα πλαίσια της αρμοδιότητάς 30 της που της παρέχεται με το Άρθρο 61 του Συντάγματος και προς συμμόρφωση στη συνταγματική επιταγή του Άρθρου 35, σύμφωνα με το οποίο οι αρχές και εξουσίες της Δημοκρατίας υποχρεούνται να διασφαλίζουν μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων τους την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους II του Συντάγματος που 35 αναφέρεται στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες των

ατόμων.

Κρίνουμε δε ότι η απόφαση του Δικαστηρίου στις Αναθεωρητικές Εφέσεις αρ. 1163, 1178, 1179, *ΡΙΚ ν. Καραγιώργης (1991) 3 Α.Α.Δ. 159*, δεν αποκλείει με οποιοδήποτε τρόπο ή σκοπούσε να αποκλείσει την άσκηση από ημικρατικούς υπαλλήλους του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι. Η απόφαση διαπίστωσε νομολογιακά, στην περίπτωση εκείνη, ταύτιση μεταξύ των κομμάτων που εκπροσωπούνταν στη Βουλή αφενός, και της Βουλής ως νομοθετικού σώματος αφετέρου. Γι αυτό και οι επίδικες διατάξεις του Νόμου, που ήταν αντικείμενο συζήτησης κηρύχθηκαν ως αντισυνταγματικές, γιατί παραβίαζαν την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. 5

Για τους πιο πάνω λόγους ο υπό κρίση Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση και ούτε είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 21.2, 28, 35, 46, 54, 58, 61 του Συντάγματος, και εφόσον δεν βρίσκεται σε αντίθεση και ούτε είναι ασύμφωνος με τα πιο πάνω άρθρα, των οποίων έγινε επίκληση, δεν είναι αντισυνταγματικός ως αντίθετος ή ασύμφωνος προς το Άρθρο 179 του Συντάγματος. 15

Η παρούσα Γνωμάτευση κοινοποιείται, σύμφωνα με το Άρθρο 140.2 του Συντάγματος στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων. 20

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ) ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ 1990. 25

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:-

Συνοπτικός Τίτλος. 1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) (Τροποποιητικός) Νόμος του 1991 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί Νομι- 30

155 του 1990.

5 κών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) Νόμο του 1990 (που στο εξής θα αναφέρεται ως ο "βασικός νόμος") και ο
10 παρών Νόμος και ο βασικός νόμος θα αναφέρονται μαζί ως οι περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικά Δικαιώματα Υπαλλήλων) Νόμοι του 1990 και 1991.

Τροποποίηση
του άρθρου 5
15 του βασικού νόμου.
20 2. Το άρθρο 5 του βασικού νόμου τροποποιείται -
(α) Με τη διαγραφή από το εδάφιο (2) αυτού της φράσης "νοουμένου ότι δεν κατέχει θέση που έχει μισθοδοτική κλίμακα τουλάχιστον Α13 ή την αντίστοιχή της στο μέλλον". (Δεύτερη και τρίτη γραμμή) και με τη θέση του σημείου της τελείας στο τέλος του και

....."

25 ΠΙΚΗΣ Δ. Με την απόφαση που θα εκδοθεί συμφωνούν και οι Δικαστές Κούρης, Παπαδόπουλος και Νικήτας. Το αντικείμενο της Αναφοράς είναι η συνταγματικότητα των διατάξεων του Άρθρου 2(α) του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικών Δικαιωμάτων Υπαλλήλων) (Τροποποιητικού) Νόμου του 1991.
30

35 Με τον κρινόμενο νόμο διαγράφεται η επιφύλαξη του εδ. 2 του Άρθρου 5 του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Αξιολόγηση, Ελευθερία Έκφρασης Γνώμης και Πολιτικών Δικαιωμάτων Υπαλλήλων) Νόμου του 1990 (Ν 155/90 - ο βασικός νόμος), ώστε οι διατάξεις του Άρθρου 5(2) του βασικού νόμου να τυγχάνουν εφαρμογής σ' όλους τους υπαλλήλους των οργανισμών δημοσίου δικαίου, ανεξάρτητα από τη μισθοδοτική κλίμακα της θέσης

που κατέχουν. Με την απάλειψη της επιφύλαξης επεκτείνεται και στα διευθυντικά στελέχη των οργανισμών δημοσίου δικαίου το δικαίωμα ένταξης σε πολιτικά κόμματα ως απλά μέλη.

Το Άρθρο 5(2) του βασικού νόμου είναι στα ουσιαστικά του στοιχεία όμοιο με το Άρθρο 71(2) του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου του 1990 (Ν 1/90). Η ίδια αντιστοιχία υπάρχει και μεταξύ του Άρθρου 2(α), του υπό εξέταση τροποποιητικού νόμου, και του Άρθρου 2 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Τροποποιητικού) Νόμου του 1991, η συνταγματικότητα του οποίου κρίθηκε στην Αναφορά 2/91 η οποία ακούστηκε συγχρόνως με την παρούσα Αναφορά.

Βάσει του Άρθρου 122 του Συντάγματος, το προσωπικό των οργανισμών δημοσίου δικαίου εντάσσεται στη "Δημόσια Υπηρεσία" και η θεσμική του υπόσταση ταυτίζεται με εκείνη των δημοσίων υπαλλήλων (*P.I.K. και Άλλοι ν. Καραγιώργη και Άλλου* (1991) 3 Α.Α.Δ. 159). Επομένως ισχύουν και στις δύο περιπτώσεις (προσωπικό οργανισμών δημοσίου δικαίου και προσωπικό δημόσιας υπηρεσίας) τα ίδια συνταγματικά εχέγγυα για την πολιτική ουδετερότητα και αμεροληψία του διευθυντικού προσωπικού.

Για τους ίδιους λόγους που κρίναμε τον περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Τροποποιητικό) Νόμο του 1991 αντισυνταγματικό, που εκτίθενται στην απόφασή μας στην Αναφορά 2/91, κρίνουμε και τον υπό εξέταση νόμο αντισυνταγματικό.

Επίδικος νόμος κρίνεται κατά πλειοψηφία συνταγματικός.